

**3.2 ŠVP SŠ, ZŠ a MŠ Mohelnice, Masarykova 4 - zpracovaný podle RVP
ZŠS určený pro**

*VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM A SOUBĚŽNÝM
POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI*

Motivační název: „MOZAIKA – BAREVNÝ SVĚT“

3.2.1 Zaměření školy

Školní vzdělávací program „Mozaika – barevný svět“ je určen žákům s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Do této skupiny jsou zařazeni i žáci s hlubokým mentálním postižením. Je vypracován na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní školu speciální – díl II. Je plně přístupný se ŠVP „Mozaika – tvořivý svět“, který je zaměřen na vzdělávání žáků se středně těžkým mentálním postižením, takže v případě akcelerace vývoje rozumových schopností žáka v kterékoliv etapě jeho povinné školní docházky je možné převedení žáka ze vzdělávacího programu „Mozaika – barevný svět“ do vzdělávacího programu „Mozaika – tvořivý svět“.

Vzdělávací program navazuje na rodinnou a předškolní výchovu a svým pojetím usiluje o optimální rozvoj osobnosti každého žáka prostřednictvím utváření a postupným rozvíjením klíčových kompetencí.

U žáků vzdělávaných podle ŠVP „Mozaika – barevný svět“ respektujeme různorodost osobnostních zvláštností a problémů, obsah celého výchovně vzdělávacího procesu je přizpůsoben míře jejich schopností a možností. Používáme odlišné metody práce a speciálně upravené podmínky odpovídající potřebám žáků a závažnosti jejich postižení.

Školní vzdělávací program „Mozaika – barevný svět“ je založen na ucelené výchově a výuce. Umožňuje, aby si žáci ve vhodně upravených podmínkách a při odborné speciálně pedagogické péči osvojovali „různobarevnou mozaiku“ základních vědomostí, dovedností a návyků.

ŠVP „Mozaika – barevný svět“ je zpracován jako desetiletý, dělí se na první stupeň (1. – 6. ročník) a druhý stupeň (7. – 10. ročník).

Cíle vzdělávání

- ✓ osvojení základních hygienických návyků a činností týkajících se sebeobsluhy
- ✓ rozvíjení pohyblivosti žáků, dosažení co nejvyšší možné míry samostatnosti a orientace ve vztazích k okolí
- ✓ rozvíjení komunikačních dovedností využíváním systémů alternativní a augmentativní komunikace
- ✓ rozvíjení schopnosti spolupracovat s blízkými osobami a vykonávat jednoduché úkony
- ✓ vytváření pozitivních vztahů ke spolužákům, vedení k začlenění do kolektivu

- ✓ přípravování žáků k tomu, aby se projevovali jako samostatné osobnosti
- ✓ vytváření potřeby projevovat pozitivní city
- ✓ rozvíjení pozornosti, vnímání a poznání

V edukačním procesu využíváme tyto speciálně vzdělávací, terapeutické a podpůrné metody

- komunikace pomocí piktogramů, fotografií, obrazového materiálu, symbolů
- bazální stimulace
- polohování
- stimulace rozvoje jemné motoriky
- stimulace v oblasti sebeobsluhy a orientace v prostoru
- senzomotorická a psychomotorická cvičení
- relaxace
- masáže
- arteterapie
- muzikoterapie
- trampoterapie
- individuální logopedická péče

Z hlediska školy

- tým kvalifikovaných speciálních pedagogů a proškolených asistentů
- možnost stravování
- sociálně-hygienické vybavení pro imobilní žáky
- pohyb po budově pro imobilní žáky pomocí výtahu
- materiální vybavení každé třídy kompenzačními pomůckami a potřebami
- vybudování a vybavení odborných pracoven pro bazální stimulaci, muzikoterapii, arteterapii a trampoterapii
- pravidelná spolupráce s rodičovskou veřejností, Školskou radou a dalšími složkami zabývajícími se výchovou a vzděláváním žáků s postižením
- prezentace školy na veřejnosti
- pořizování záznamů (foto + video) z akcí školy

Naše škola je „otevřená a přístupná“. Tuto otevřenost chápeme jako tok informací o naší škole směrem ven, ale i jako permanentní otevření se informacím, novým trendům, podnětům,

metodám a originálním postupům či široké spolupráci s veřejností, organizacemi a institucemi.

Na webových stránkách průběžně informujeme veřejnost o dění ve škole, o veškerých významných změnách, o uskutečněných i připravovaných akcích.

Z hlediska učitele

- odborná a pedagogická připravenost
- vybavenost speciálně pedagogickými metodami práce
- soustavné a systematické studium v daném oboru
- tvořivost a kreativita, trpělivost a schopnost adekvátního individuálního přístupu k žákům
- pozitivní přístup a motivace při výchovně vzdělávací práci
- vytváření stimulujícího třídního prostředí
- vytváření ovzduší tolerance a spolupráce v třídní skupině
- příprava takových činností a praktických aktivit, které podněcují aktivitu a zájem žáků
- pozitivním podněcováním rozvoj spolupráce s rodiči svých žáků
- aplikace nových metod, pomůcek a postupů do výuky
- vzájemná a otevřená komunikace ve vztahu učitel – žák

Atmosféra třídy je důležitá k naplňování všech klíčových kompetencí a vede k poznání sama sebe skrze zrcadlení v druhých; muzikoterapie, dramaterapie, bazální stimulace, arteterapie.

Z hlediska žáka

- respektování mentálního a zdravotního stavu žáka
- výuka podle individuálních vzdělávacích plánů, příp. stimulačních plánů
- adekvátní přizpůsobování speciálně pedagogické práce aktuálnímu stavu žáka
- vyhledávání a vytváření vhodných motivačních a stimulačních strategií a podpůrných opatření k podněcování myšlení žáků
- rozvíjení neverbálních i verbálních schopností dorozumívat se s nejbližším okolím a postupné rozvíjení sociální komunikace v širším společenském okruhu
- eliminace znevýhodnění a omezení žáků
- rozvíjení schopnosti sebeobsluhy a samostatnosti dle individuálních možností každého jednotlivce
- rozvíjení schopnosti adaptace a přizpůsobování se prostředí, lidem, situacím a věcem

- stimulace aktivního poznávání pomocí praktických činností
- osvojování základních vědomostí, dovedností a návyků ve vhodně upravených podmínkách
- systematickým přístupem budování praktických dovedností a zkušeností, nezbytných pro dosažení maximální míry samostatnosti
- pravidelné trénování zvládání běžných i mimořádných životních situací
- podporování a osvojování žádoucích forem chování
- utváření a rozvíjení emoční složky osobnosti a pozitivního vztahu k sobě, k druhým lidem, ke světu a k přírodě

Vzdělávací program usiluje o optimální rozvoj osobnosti každého žáka prostřednictvím utváření a postupným rozvíjením klíčových kompetencí.

3.2.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Promyšleně volené a řazené postupy, které směřují k naplnění klíčových kompetencí

- výuku ve třídě zabezpečuje pedagog spolu s asistentem pedagoga
- veškeré výchovně vzdělávací činnosti provádíme formou rituálů, navozujeme u žáků pocit důvěry a bezpečí
- při výběru metod vždy přihlížíme ke stupni a druhu postižení a k jednotlivým specifickým žáků
- při každodenních činnostech rozvíjíme veškeré smyslové vjemy, u žáků s hlubokým mentálním postižením se zaměřujeme na rozvoj bazálních vjemů, zařazujeme prvky bazální stimulace
- používáme výuku v blocích s častým střídáním různých aktivit
- ve výchovně vzdělávacím procesu se orientujeme na krátkodobé cíle
- usnadňujeme a zpřístupňujeme vzdělávání žákům pomocí speciálních metod, postupů a forem práce s využitím kompenzačních, rehabilitačních a speciálních učebních pomůcek
- při aplikaci jednotlivých metod učení využíváme bohatý obrazový a jiný názorný materiál
- uplatňujeme metody práce, v nichž využíváme mezipředmětové vztahy
- formou her denně opakujeme, procvičujeme a upevňujeme konkrétní dovednosti
- pozitivně hodnotíme každý dílčí krok žáka a tím podporujeme jeho snahu a koncentraci na zadaný úkol
- společnými činnostmi a prací ve skupině rozvíjíme vztahy mezi spolužáky

- umožňujeme žákovi prožitek spokojenosti z vlastního úspěchu
- zapojujeme žáky do akcí školy a soutěží vždy s přihlédnutím k jejich individuálním možnostem, dáváme jim šanci projevit se i v jiném kolektivu než třídním
- pro výuku využíváme vhodné alternativní prostředí
- klademe důraz na jednotný přístup pedagoga, asistenta pedagoga a rodičů

Ve vzdělávacím programu pro žáky s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami jsou utvářeny a rozvíjeny následující klíčové kompetence, kterých by měl žák dosahovat na konci základního vzdělávání za přispění a dopomoci druhé osoby

Kompetence k učení

- ✓ v rámci svých možností rozumí jednoduchým pojmům, znakům a symbolům, chápe základní pokyny
- ✓ u výukových činností se dokáže soustředit
- ✓ projevuje zájem o předkládané činnosti a získání nových poznatků
- ✓ dokáže reagovat na celou škálu podnětů
- ✓ dokáže si všimnout změny a zareagovat na ni
- ✓ pozná a rozlišuje základní piktogramy
- ✓ pozná tiskací písmena
- ✓ k osvojování učiva využívá co nejvíce svých smyslů
- ✓ napodobuje různé předvedené pohyby a činnosti
- ✓ používá učební pomůcky
- ✓ je si vědom časové posloupnosti – orientuje se v časovém harmonogramu dne

Kompetence k řešení problémů

- ✓ řeší známé situace na základě nápodoby či opakování
- ✓ orientuje se v okolním prostředí
- ✓ orientuje se v časovém režimu dne
- ✓ chápe a plní jednoduché příkazy
- ✓ překonává pocity strachu
- ✓ umí požádat o radu a při potížích dokáže přivolat pomoc
- ✓ využívá co nejvíce svých smyslů

Kompetence komunikativní

- ✓ poznává známé osoby a dorozumívá se s nimi verbálními nebo nonverbálními formami komunikace
- ✓ rozlišuje osoby, se kterými je v každodenním kontaktu
- ✓ reaguje na své jméno
- ✓ reaguje na jednoduché pokyny, vyjadřuje souhlas či nesouhlas
- ✓ vyjadřuje své potřeby, pocity a nálady různým způsobem verbálními i neverbálními prostředky
- ✓ dokáže pozdravit a reagovat na pozdrav vhodným způsobem

Kompetence sociální a personální

- ✓ uvědomuje si svoji osobu prostřednictvím svého těla
- ✓ zná členy své rodiny a osoby ze svého nejbližšího okolí
- ✓ rozlišuje osoby různého pohlaví (chlapec - dívka, muž - žena)
- ✓ navazuje kontakt a adekvátně se dorozumívá s okolím
- ✓ spolupracuje se svými učiteli a spolužáky
- ✓ uvědomuje si sounáležitost se skupinou
- ✓ chová se zdrženlivě k neznámým osobám
- ✓ toleruje ostatní kolem sebe
- ✓ dokáže potlačovat některé nevhodné stereotypní chování

Kompetence pracovní

- ✓ zvládá nejjednodušší úkony sebeobsluhy a základy osobní hygieny, spolupracuje při těchto činnostech
- ✓ poznává a používá předměty denní potřeby
- ✓ rozlišuje předměty různé velikosti a tvarů, uchopuje je a účelně s nimi manipuluje
- ✓ podílí se na jednoduchých praktických činnostech
- ✓ využívá jednoduché pracovní techniky při práci s různými materiály
- ✓ udržuje pořádek na pracovním místě
- ✓ stará se o své pomůcky, nepoškozuje je

3.2.3 Zabezpečení výuky žáků s kombinací postižení

ŠVP „Mozaika – barevný svět“ zabezpečuje i výchovu a vzdělávání žáků s kombinací postižení, přitom hlavním typem postižení je mentální retardace, která je ve většině případů kombinována s postižením tělesným. Kombinace těchto druhů postižení a další zdravotní postižení – zrakové, sluchové, vady řeči a autismus - ovlivňují volbu metod, pomůcek a individuálního přístupu pedagogických pracovníků.

Žáci s těžkou kombinací vad pracují podle individuálních vzdělávacích plánů, které jsou vypracovány na základě písemného doporučení SPC na žádost zákonného zástupce žáka.

Pro výuku žáků s kombinací postižení byla provedena následující opatření

- odstranění architektonických bariér a úpravy interiéru školy a tříd s ohledem na imobilitu žáků
- výuka podle individuálních vzdělávacích plánů, příp. podle stimulačních plánů
- používání kompenzačních pomůcek, vhodných učebnic a učebních pomůcek přizpůsobených individuálním potřebám žáků
- podnětné a vstřícné školní prostředí
- uplatňování alternativních forem komunikace
- zohledňování druhu, stupně a míry postižení při hodnocení výsledků
- zkvalitňování připravenosti pedagogických pracovníků pro práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- působení dvou pedagogických pracovníků (pedagoga a asistenta pedagoga) ve třídách s žáky s kombinací postižení
- spolupráce s poradenskými zařízeními při diagnostice a zařazování žáků do tříd a při řešení případných problémů v průběhu školní docházky
- vřazování prvků speciálně pedagogické péče do vyučování – individuální logopedická péče, bazální stimulace, terapie – muzikoterapie, arteterapie, dramaterapie, trampoterapie, grafomotorika
- možnost rozdělení vyučovacích hodin na více jednotek podle individuálních schopností a potřeb žáků

- možnost individuálního přizpůsobení a úpravy vzdělávacího obsahu ŠVP „Mozaika – barevný svět“ dle zdravotních možností žáků
- možnost úpravy formulace očekávaných výstupů vzdělávacích oborů v jednotlivých obdobích tak, aby byly splnitelné, s tím souvisí i možnost přizpůsobení výběru učiva
- možnost úpravy týdenní časové dotace předmětů pro jednotlivé žáky podle jejich individuálních potřeb a zdravotního stavu